

Britské Panenské ostrovy

PO STOPÁCH HURIKÁNŮ

FREEDOM ANEB CESTA ZA SVOBODOU

V polovině září 2018 se opět vracím na SNĚHURKU, která stojí v zátocce Le Marin na Martiniku.

Božužel trup je celý zarostlý, takže zase nějaká novinka antifoulingu nefunguje. Zde stojí jeřáb v marině včetně tří dnů na suchu 1 150 EUR, takže zvednu kotvu a pluji na jih na Trinidad. Zde platím za stejnou službu 260 USD. Potom se pomalu vracím zpět na Martinik a opět proplouvám všechny již známá a krásná místa. Zastavuji se na Grenadě, Grenadinách, na Svatém Vincentu se rozloučím s Tonym v jeho baru, na Svaté Lucii si vychutnám poslední západ slunce s Malým Pitonem. Zkrátka cítím, že jsem zde v Karibiku již dlouho, od roku 2012, a v podstatě jsem obeplul všechny ostrovy a navštívil všechny země v okolí, tedy v Jižní i Střední Americe. Nastává čas se posunout dál a začít objevovat další ostrovy, další země a další krásná místa. Naposledy tedy zastavím na Martiniku, kde se rozloučím s celou českou komunitou a 20. prosince vyplouvám na sever.

Můj poslední velmi silný zážitek zde v této oblasti, byla návštěva Dominiky těsně po hurikánu Maria

v září 2017. Tehdy byl ostrov naprosto celý zdevastovaný. Později jsem se tam zastavil po 4 měsících v lednu 2018. Tehdy jsem byl jednoznačně překvapen, co dokázala příroda. Najednou byl opět celý ostrov zelený, i když pouze nízkými keři. Vysoké palmy samozřejmě ještě nedorostly, ale

i za tak krátkou dobu byly třeba banánovníky již 1,5 m vysoké a Dominikánci již opět pěstovali vše, co roste na zemi jako rajčata, okurky, brambory, ananasy... Byli tedy opět relativně soběstační. Horší to bylo s infrastrukturou. V horách dosud nefungovala elektrika, takže každá domácnost

Bývalý rezort Saba

používala vlastní generátor. Stejně je to s vodou. Pro tu se chodí do řek, kterých je naštěstí na Dominice mnoho. Některé domy byly již opravené, tedy měly alespoň novou střechu, mnoho jich však bylo v původním stavu. Místní vláda poskytla obyvatelům malý finanční obnos a úlevu v podobě nákupu stavebního materiálu bez DPH, ale to samozřejmě nestačilo na kompletní opravy. Také je pravdou, že ne všichni Dominikánci toho využili na opravy domů. Nicméně moje návštěva mi potvrdila, že příroda si dokáže s katastrofami poradit sama. Takže se automaticky nabízí při další plavbě postupně navštívit i ostatní ostrovy a zmapovat situaci po hurikánech s odstupem roku a půl.

První zastávkou jsou ostrovy Les Saintes, které patří ke Guadeloupu. Přes ně se také přehnal hurikán Maria, jenže zde jsou postavené kvalitní zděné domy, většinou prázdninové domy Francouzů. Bylo zde evidováno pouze pár domů s poškozenou střechou. Na návětrných svazích dosud leží mnoho vyvrácených stromů, a protože tyto ostrovy nemají tolik vody, tak i příroda roste velmi pomalu, mnoho stromů je bez listů. Samotný Guadeloupe nedostal přímý zásah okem hurikánu a nevznikly zde prakticky žádné velké škody.

Dál se zastavuji na ostrově Montserrat, který je z návětrné strany chráněn sopkou Soufriere, takže zde se také mnoho nedělo. Ostrovy Saint Kitts a Nevis měly také malé škody. Na ostrově Saint Barth již řádil hurikán Irma. Zde poničil i vyplavil několik domů, ale tento ostrov je takovým Monakem v Karibiku, takže majitelé rychle vše opravili a dnes zde není ani stopa po hurikánu.

Ostrov Saint Martin byl po hurikánu Irma naprosto zdevastován. Prakticky většina lodí byla zničena, pouze malá část jich zůstala na opravy. Většina domů byla poškozena a nyní jich je

SNĚHURKA na Portoriku

mnoho dosud neopravených. Více byla zdevastovaná severní francouzská část. Co totiž nezničil vítr, to dokonaly obří vlny. Při procházce městem Grand Anse mě doslova běhá mráz po zádech, když vidím pevné zděné, či dokonce betonové domy do půlky utržené od silného příboje. Zde na severu je již mnoho domů, hotelů, restaurací či obchodů opravených a o to víc mě zarazí absence turistů. Těch zde opravdu moc není a místní podnikatelé si doslova zoufají, protože musí splácet půjčky na opravy a nemají žádné tržby.

To na jižní holandské straně je sezona v plném proudu. Do přístavu Philipsburg již opět jezdí velké cruisery a každý den vysypou na břeh tisíce turistů. Jižní pláže jsou plné slunečníků a hotelových hostů. Já jsem navštívil kamaráda Radka, který zde žije již deset let a zajímala mě jeho osobní zkušenost s hurikánem. Bydlí a pronajímá

apartmány hned u pláže, takže se ptám jak to zde probíhalo: „Poslední dny jsme s obavami sledovali vývoj a trajektorii hurikánu. Úřady nás varovaly před jeho silou. Tady v domě na pláži to nevypadalo bezpečně, takže jsem se šel schovat ke kamarádovi do zděného a relativně bytelného domu na kopec. Bylo nás tam celkem asi 12 a nejdříve jsme všichni seděli v obýváku a byli samá legrace. Když jsme však viděli, jak po ulici polétávají automobily a pak na zahradě asi 200 metrů od moře přistál veliký katamaran, který má snad 25 tun, tak nás přešla legrace. Všichni jsme se schovali do koupelny uvnitř domu. Po chvíli se ozvala rána a následoval obrovský hukot. To se uvolnila jedna krycí roleta v okně a okno se vytrhlo i s rámem. Následoval obrovský podtlak a vše z obýváku zmizelo oknem ven. Kdybychom tam seděli, tak nevím, jak by to s námi dopadlo.“

krátce popisuje svoje dojmy Radek.

Dominika po čtyřech měsících

Dům na Virgin Gorda

Leverick Bay

Sám jsem viděl na pobřeží obrovskou skládku zničených aut. Ta se zde rozmontovávala a zahrnovala do skládky. Prakticky žádné auto zde nezůstalo. Při přechodu oka hurikánu totiž nastává veliký podtlak a ten u všech aut vytrhal okna. Touto dírou pak dovnitř vozu natekly hektolitry vody. Všechny lodě, které zůstaly na vodě, tedy i v marinách, byly většinou potopeny. Ty na souši se převracely různě do sebe. Dodnes jich zde několik leží, ale většina vraků byla vylovena plovoucím jeřábem a odvezena k likvidaci. Mariny jsou z větší části již opravené a obsazené návštěvníky, převážně superjachtami. Tyto lodě však mají profesionální posádky, takže majitelé si svoje miláčky samozřejmě nechali převézt do bezpečných přístavů mimo hurikán.

Pokračuji v plavbě dále na západ a další zastávkou jsou Britské Panenské ostrovy. Již za tmy zakotvím v Leverick Bay na ostrově Virgin Gorda. Ráno se zde chci porozhlédnout a nejdříve zamířím k resortu Saba. To byla vyhlášená restaurace na malinkém ostrově o průměru asi 80 metrů. Jachtaři se zde zastavovali na drink a ti bohatší na večeři. Jenže nyní stojím před holým ostrovem. Místo krásného rezortu je zde torzo zdí a několik ulomených kmenů palem. Vše ostatní zmizelo v moři. I na blízkém svahu ostrova Virgin Gorda jsou pouze zbytky základů z luxusních dřevěných bungalovů. Po přeplutí k městu Spanish Town moje zděšení pokračuje. V suchém doku mariny stojí mnoho lodí již zpět ve stojanech, ale prakticky všechny plachetnice jsou bez stěžňů a všechny trupy jsou různě pomačkané, či odřené, jak se smýkaly po zemi. Před marinou byl veliký supermarket s ocelovou konstrukcí. Jenže plechová střecha zmizela a ani ocelová konstrukce nevydržela silný nápor větru a je zdeformovaná. Okolní domy jsou zčásti opravené a mnoho ještě bez střech. Elektrické vedení je mnohdy natažené provizorně a mnoho turistických obchodů se suvenýry prostě zmizelo. Ale

i tak se zde zastavují jachtaři i běžní turisté k návštěvě přírodního parku Barth, aby tím přinesli trochu peněz pro opětné nastartování ostrova.

Přeplovám k ostrovu Salt, kde si chci užít potápění u vraku Rhona. Je zde zřízen přírodní park a instalované vyvazovací bóje pro jachtaře přímo nad vrakem. Z paluby je proto možné se ponořit přímo k vraku. Já si nejdříve беру šnorchl na průzkum. Jenže ouha, z vraku zde zbylo pouze torzo. Kdysi zde byla vysoká stěna žeber porostlá krásnými korály a mezi nimi proplouvala hejna ryb. Tento vrak byl pro potápěče určitě jeden z nejhezčích v Karibiku. Jenže nyní je zde pouze zbytek ocelových plátů na dně. Příbojové vlny musely mít obrovskou sílu, když dokázaly vše rozmetat i v hloubce 12 metrů.

Trellis Bay je zátoka těsně u letiště na hlavním ostrově Tortola. Kolem dokola zátoky jsou na břehu vyvržené vraky lodí. Všechny jsou již odstrojené či spíše vykradené a čeká se na jejich likvidaci. To je

trochu problém, protože charterové lodě v marinách byly pojištěné a tam pojišťovny hradily likvidaci. Prakticky všechny lodě v marinách zde byly zničeny. Ale mariny jsou již vyčištěné a opravené. Zde v této zátoce jsou samé soukromé lodě, které většinou nejsou pojištěné. Majitelé se k nim nehlasí, protože by je museli odstranit za velikých nákladů. Takže zde stojí na pláži jejich torza a nikdo neví, co bude dál. Na všech ostatních ostrovech je situace podobná. Většina domů je opravená a vše se vrátilo do původních kolejí.

Americké Panenské ostrovy již nedostaly tak silný vítr, protože byl trochu zbrzděn těmi Britskými. I tak je zde situace stejná, několik vraků na pobřeží, mariny se opravují a domy taktéž. Já jsem se zde zastavil na návštěvě u kamaráda Luboše, který má za 30 let života zde s hurikány velké zkušenosti. Při výborné večeři u něj doma rád poslouchám jeho vyprávění: „Hurikán Irma šel na severní stranu ostrova St. Thomas a tam také způsobil největší škody. K nám se naštěstí moc nedostal, takže jsme byli v pohodě. Samozřejmě jsme byli na něj připraveni, což znamená dva dny příprav. Vše se musí uklidit, nic nesmí zůstat venku. Okna se musí zakrýt deskami, máme na to již takové sendvičové panely. Musí se ucpat svody okapů, protože sbíráme dešťovou vodu do cisterny pod domem. Ta nám slouží po celý rok, jenže při hurikánu přiši vlastně slaná voda. Ta je z moře vysávána obrovským podtlakem, a tím by nám znehodnotila vodu v cisterně. Při hurikánu jsme schovaní dole ve spodní místnosti, kde mám svoje vysílačky. Mám vyzkoušeno, že je tam nejbezpečněji. Po dvou týdnech pak přišla Maria a zase šla trochu jižněji od nás. Vítr nebyl nijak

Trellis Bay

Mapa

extrémně silný, ale bylo v něm obrovské množství vody. Celou noc padaly na dům hektolitry vody. Jako když zde stojí hasiči a stříkají ti do oken. To jsem nikdy ještě nezažil. Také se nám jedno okno uvolnilo a pod tlakem uletělo a samozřejmě nateklo dovnitř mnoho vody. Ale to byl jenom jeden pokoj. Po hurikánu pak musíš být připravený, že nic nefunguje. Elektriku máme z generátoru, vodu z cisterny a samozřejmě se zásobujeme jídlem na několik týdnů. Jednou zde nešla elektrika tři měsíce,“ končí svoje vyprávění Luboš. Přiznám se, že si to těžko umím představit.

Na Portoriku byla situace podobná, Irma se stočila trochu na sever, takže severní část ostrova byla zasažena větrem a ten s sebou bral jednoduché střechy domů. Pak přišla Maria, která šla přes jižní pobřeží, ale i zde způsobily největší škody obrovské přívaly vody. Navštívil jsem zde Tonda Coufala, který má v přístavu Ponce také jachtu. Všechny jachty ale vytáhli na břeh a přivázali. Těm se nic nestalo, protože Maria nepřinesla tak silný vítr. Avšak lodě na vodě se všechny potopily. Zajímavé je, jak probíhala likvidace trupů jachet. Jeřáb plující na pontonu vytahoval lodě z vody na jiný

ponton. Ten byl remorkérem odvláčen do zátoky, kde stála velká nákladní loď. Ta měla na palubě obrovskou drtičku a ta jednotlivé trupy semlela jako mlýnek na maso. Nadrcená „lodní“ směs pak byla odvezena do USA, kde se přidává do podloží při stavbě silnic.

V roce 2018 nebyl v Karibiku žádný silný hurikán a doufejme, že se tato katastrofa nebude dlouho opakovat. Mluvil jsem s několika majiteli domů či restaurací a ti, kteří měli pojištění, většinou dokázali vše opravit i s pomocí úspor. Ovšem pojišťovny nové pojistné astronomicky zvedly. Takže mnozí již na to nemají. Podobné je to s loděmi. Já osobně jsem platil kasko pojištění jenom v Evropě. Při přeplouvání do Karibiku jsem dostal takové podmínky, které jsou v podstatě nesplnitelné, a ještě cena pojištění je dvojnásobná. Většina jachtařů zde nemá havarijní pojištění, protože je velmi drahé a pokud se na jachtě žije, tak je určitě bezpečnější před hurikánem odplout než čekat, jak to dopadne, a potom spoléhat na milost pojišťovny.

Text a foto Miroslav Račan
www.snehurka-yacht.cz